

Geleneksel Tıbbın Koruyucu Sağlık Hizmetlerindeki Rolü: Bibliyometrik Analiz

Diyyar KARAHANÇER*
Şerife GÜZEL**

ÖZ

Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerindeki potansiyel rolü, bilimsel temellerinin ve uygulama alanlarının netleştirilmesi gereken önemli bir araştırma konusudur. Bu esas görüşe dayanarak, bu çalışma, geleneksel ve tamamlayıcı tıbbın 1980-2024 yılları arasında koruyucu sağlık üzerindeki etkilerini küresel akademik literatür üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, Web of Science veri tabanında "geleneksel tıp" ve "koruyucu sağlık" anahtar kelimeleriyle tarama yapılmış ve elde edilen 694 doküman bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Yayın sayıları, atıf oranları, etkili yazarlar, ülkeler ve dergiler gibi kriterler, R Studio'nun Bibliometrix paketiyle görselleştirilmiştir. Bulgular, 1980'den günümüze geleneksel tıp üzerine yapılan yayınlarda düzenli bir artış olduğunu, özellikle 2010 sonrası bu artışın hızlandığını göstermektedir. ABD, Çin, Avustralya ve Hindistan bu alanda öncü ülkeler olarak belirlenmiştir. Pandemi süreci, koruyucu sağlık konularına olan ilgiyi artırmıştır. Çalışma, geleneksel tıbbın koruyucu sağlıkta halk sağlığını destekleyici bir rol oynadığını ve özellikle kronik hastalıkların önlenmesi, sağlık eğitimi, bağırsak mikrobiyotası ve stres yönetimi gibi alanlarda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Tıp, Koruyucu Sağlık, Kronik Hastalık Önleme, Bibliyometrik Analiz, Halk Sağlığı, COVID-19, Bütüncü Tıp.

The Role of Traditional Medicine in Preventive Healthcare Services: A Bibliometric Analysis

ABSTRACT

The potential role of traditional medicine in preventive healthcare is a significant research topic that requires clarification of its scientific foundations and application areas. Based on this premise, this study aims to analyze the impact of traditional and complementary medicine on preventive healthcare between 1980 and 2024 through a comprehensive review of global academic literature. The research involved a search in the Web of Science database using the keywords "traditional medicine" and "preventive health" resulting in 694 documents analyzed through bibliometric methods. Metrics such as publication numbers, citation rates, influential authors, countries, and journals were visualized using the Bibliometrix package in R Studio. The findings indicate a steady increase in publications on traditional medicine since 1980, with a significant acceleration after 2010. The United States, China, Australia, and India were identified as leading countries in this field. The COVID-19 pandemic further heightened interest in preventive healthcare topics. The study highlights that traditional medicine plays a supportive role in public health within preventive healthcare and reveals a need for further research, particularly in areas such as chronic disease prevention, health education, gut microbiota, and stress management.

Keywords: Traditional Medicine, Preventive Health, Chronic Disease Prevention, Bibliometric Analysis, Public Health, COVID-19, Integrative Medicine.

1. Giriş

Koruyucu sağlık yaklaşımı, bireylerin yaşam boyu sağlığını desteklemek, kronik hastalıkların başlangıcını önlemek ve mevcut hastalıkların erken teşhisi ile yönetimini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen, sağlık teşvikleri ve tarama gibi koruyucu faaliyetleri kapsayan bir yaklaşımdır (CDC, 2009, s. 8). Aşılar, beslenme danışmanlığı, çevresel sağlık önlemleri ve erken tanı gibi geniş bir yelpazeyi kapsayan koruyucu sağlık

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Grad. Stud., Selçuk University, Konya, Türkiye, dkarahancer@gmail.com

** **Corresponding Author/Sorumlu Yazar**, Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye/ Assoc. Prof. Dr., Selçuk University, Konya, Türkiye, serife_eren.89@hotmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 13.01.2025-24.06.2025

Citation/Atıf: Karahançer, D., & Güzel, Ş. (2025). Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerindeki rolü: bibliyometrik analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 124-141. <https://doi.org/10.52642/susbed.1618851>

hizmetleriyle sağlık sorunları erken aşamada tespit edilip tedavi edilebilir. Bu durum yaşanabilecek sağlık sorunlarının, yüksek tedavi masraflarına gerek kalmadan, daha düşük maliyetlerle önlenmesine olanak sağlar. Böylece, hem bireylerin sağlık sorunları yaşaması önlenir hem de sağlık sistemine olan mali yük azaltılır (Cohen vd., 2008, s. 663; Isham vd., 2017; Russell, 2007, s. 8). Koruyucu sağlık hizmetlerinin sağlık ekonomisine sağladığı büyük katkının önemli bir ayağı da geleneksel tıp uygulamalarıdır. Geleneksel tıp, kültürel ve doğal yöntemlerle hastalıkların önlenmesine ve sağlığın korunmasına destek olur. Bu yöntemler, maliyet açısından daha uygun çözümler sunarak sağlık sistemleri üzerindeki yükü hafifletmekte ve sağlık harcamalarının sürdürülebilir şekilde yönetilmesine katkı sağlamaktadır. Böylece, toplumsal sağlığı iyileştirme hedeflerine daha düşük maliyetlerle ulaşılması mümkün hale gelmektedir (D'Almeida vd., 2024; Rizvi vd., 2022, s. 22; World Health Organization, 2013). Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetleri içerisindeki rolünün yaygınlaştırılması ve bu alanda yapılacak olan çalışmaların artırılması bireylerin, kurumların, yöneticilerin ve toplumun sağlık ekonomisi açısından kalkınmasına fayda sağlayacaktır. Ancak bu alanda yapılan çalışmaların kapsamı ve etkileri literatürde tam olarak netleştirilmemiştir. Çalışmanın temel problemi, geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerindeki etkisinin hangi alanlarda öne çıktığını ve akademik araştırmalarda ne kadar yer bulduğunu belirlemektir. Bu esas görüşlere dayanarak, bu çalışmada: Kavramsal çerçeve başlığı altında geleneksel tıp ve koruyucu sağlık hizmetleri tanımlanacak, ardından yapılacak bibliyometrik analiz ile kavramların etkileşimi incelenecektir. Bulgular ve tartışma kısmında elde edilen veriler listelenecek ve analiz edilecektir. Sonuç bölümünde çıkarımlar sıralanacak, literatürdeki boşluklar belirlenerek öneriler sunulacaktır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1 Geleneksel Tıp

Geleneksel tıp, hastalıkları tedavi etmek, teşhis etmek ve önlemek veya sağlığı korumak amacıyla bitkisel, hayvansal ve mineral bazlı ilaçlar, ruhsal terapiler, manuel teknikler ve egzersizleri içeren bir sağlık sistemidir. Tarihi derinliklere sahip olan bu uygulamalar, farklı kültürlerin özgün bilgi, beceri ve inançlarından beslenmektedir. Hem bilimsel olarak açıklanabilen hem de açıklanamayan unsurları barındırmaktadır. Afrika, Asya ve Latin Amerika gibi bölgelerde, geleneksel tıp birincil sağlık hizmetlerinin önemli bir parçasıdır, örneğin, Afrika'da nüfusun büyük kısmı birincil bakım için geleneksel yöntemlere başvurmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde ise bu uygulamalar, tamamlayıcı ve alternatif tıp olarak adlandırılmaktadır (World Health Organization, 2003, 2024). Günümüzde kullanıldığı bilinen bazı geleneksel tıp uygulamaları şunlardır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2014; World Health Organization, 2019, s. 46):

Akupunktur: Geçmiş 5000 yıl önceye dayanan, vücutta belli bölgelere iğne batırılarak uygulanan bir tedavi yöntemidir. Günümüzde altın, gümüş ve çelik iğneler kullanılmaktadır. Elektroakupunktur, moxa ve lazer akupunktur gibi modern teknikler de mevcuttur (Kavaklı, 2010).

Apiterapi: Arıların ve ürettikleri ürünlerinin (bal, propolis, arı sütü, arı zehri gibi) terapötik veya koruyucu ajanlar olarak kullanıldığı bir tedavi yöntemidir. Bu uygulama, hastalıkların önlenmesi veya ilerlemesinin kontrol altına alınması amacıyla yapılmaktadır. Günümüzde birçok ülkede tamamlayıcı ve bütünleyici tıbbın bir parçası olarak kabul edilmektedir (Weis vd., 2022).

Ayurvedik tıp: Ayurveda, Sanskritçe'de "yaşam bilgisi" anlamına gelmektedir ve vücut, zihin ve ruhun dengesiyle sağlığı korumayı amaçlayan bir yaşam sistemidir. Bitkisel tedaviler, diyet ve yaşam tarzı düzenlemeleriyle dengeli, sağlıklı, uyumlu ve bütüncül bir yaşam sağlamayı hedeflemektedir (Dash ve Jounious, 1997).

Bitkisel tedavi (Fitoterapi): Bitkilerin ve türevlerinin (bitki özleri, uçucu yağlar, bitki suları gibi) hastalıkları önleme ve tedavi amaçlı kullanımını ifade eden disiplindir. Yunanca "phytos" (bitki) ve "therapeuein" (tedavi) kelimelerinden türeyen bu terim, ilk kez Fransız hekim Henri Leclerc tarafından kullanılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, fitoterapi bitkisel ilaçların farmakolojik özelliklerine dayanarak doğru ve bilimsel temellere dayalı bir şekilde kullanımını kapsamaktadır. Bu yöntem, hastalıklardan korunma ve tedavi süreçlerinde bitkisel çözümleri bilimsel yaklaşımla birleştirmektedir (Allegra vd., 2023, s. 75; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022, s. 11).

Hipnoz: Hipnoz, bir kişinin dikkatinin yoğunlaştığı ve çevresel farkındalığının azaldığı bir durumdur. Bu süreçte, kişi, normalden daha fazla yönlendirme ve önerilere açık hale gelir ve bu öneriler kişinin

düşünce, duygu veya davranışlarını değiştirebilir. Hipnoz, örneğin stres, ağrı ya da fobiler gibi sorunların tedavisinde kullanılabilir ve bu tür terapötik kullanımına hipnoterapi denmektedir (APA, 2018).

Hirudoterapi (Sülük uygulaması): Tıbbi sülüklerin kullanıldığı bir tedavi yöntemidir. Sülükler kan emerken, dokuya, ağrı kesici, kan sulandırıcı ve iltihap giderici biyoaktif maddeler enjekte etmektedirler. Bu yöntem, özellikle tıpta uzuv dikimlerinde kan dolaşımını desteklemek ve çeşitli rahatsızlıklarda ek tedavi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır, hastaların iyileşme süreçlerini hızlandırdığı bilinmektedir (Ayhan ve Mollahaliloğlu, 2018).

Homeopati: Hastalığın belirtilerine benzer etkiler yaratan maddelerin az miktarda ve seyreltilmiş biçimde kullanılmasıyla, vücudun iyileşme sürecini harekete geçiren bir alternatif tedavi yöntemidir. 1790'larda Alman hekim Samuel Hahnemann tarafından geliştirilmiştir ve akut ve kronik rahatsızlıkların tedavisinde kullanılmaktadır (Korucu ve Oksay, 2023, s. 104).

Kayropraktik: Vücudun kendini iyileştirme kapasitesini desteklemek amacıyla, omurga manipülasyonu ve manuel tekniklerin kullanıldığı bir tedavi yöntemidir. Kayropraktik uzmanları, kas-iskelet sistemi sorunlarını değerlendirerek omurga hareketliliğini ve işlevini artırmak için hassas müdahalelerde bulunmaktadır (NIH, 2019).

Kupa uygulaması (Hacamat): Vücudun belirli bölgelerine hafif kesikler atılarak ve bu bölgelere vakum gücü oluşturan kupalar yerleştirilerek uygulanan bir tedavi yöntemidir. Kan dolaşımını artırmak, toksinleri atmak ve ağrıyı hafifletmek amacıyla yapılır. Kan almadan yapılan versiyonu ise kuru kupa terapisi olarak bilinmektedir (Işık ve Aksoy, 2012, s. 82).

Refleksoloji: Vücudun ayaklar ve ellerdeki belirli noktalarına basınç uygulanarak organların ve sistemlerin uyarıldığı bir tedavi yöntemidir. Vücuttaki enerji kanallarının tıkanıklığını gidermeyi ve dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır. En çok fonksiyonel bozukluklar, stres, baş ağrısı ve sindirim sorunlarının tedavisi amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Ernst ve Köder, 1997).

Müzikterapi: Müzik müdahalelerinin bireysel hedeflere ulaşmak için kullanıldığı bir yaklaşımdır. Bu terapi, sağlığı desteklemek, stresi yönetmek, ağrıyı hafifletmek, duyguları ifade etmek, hafızayı güçlendirmek ve fiziksel rehabilitasyonu teşvik etmek gibi çeşitli alanlarda uygulanabilmektedir (AMTA, 2005).

Geleneksel Çin tıbbı: Vücudun enerjisi olan qi'nin dengede tutulmasını amaçlayan bir tedavi sistemidir. Akupunktur, bitkisel ilaçlar, masajlar, moxibustion (yakı) ve "Qigong" gibi egzersizleri içermektedir. Hedefi, hem hastalığın belirtilerini hem de temel nedenlerini iyileştirmektir (Matos vd., 2021).

Unani tıbbı: Hipokrat ve Galen'in öğretileri üzerine kurulu, Yunan ve Arap tıbbının birleşimi olarak ortaya çıkmıştır. İbn-i Sina gibi hekimler tarafından geliştirilmiştir. Vücudun dört hıltı (kan, balgam, sarı safra, kara safra) arasındaki dengeyi korumayı hedeflemektedir. Tedavi yöntemleri arasında diyet, bitkisel ilaçlar ve masaj ve sülük kullanımı bulunmaktadır (Ansari vd., 2017).

Dünya Sağlık Asamblesi, geleneksel tıbbın birinci basamak sağlık hizmetlerine ve hastalık önlemeye entegre edilerek mevcut bilgi birikiminin korunmasını, düzenlenmesini ve güvenli kullanımını teşvik ederken, etkin uygulamalar için ulusal politika ve eğitim programları geliştirilmesini önermektedir (World Health Organization, 2013).

2.2. Koruyucu Sağlık

Sağlık, yalnızca hastalık veya sakatlığın olmaması ile ifade edilemez, aynı zamanda bedensel kuvvetin korunması, ruhsal dengenin sağlanması ve toplumsal ilişkilerde uyum içinde olma durumudur. Bu, bireyin yaşamını dengeli bir şekilde sürdürebildiği ve genel anlamda kendini iyi hissettiği bir hal olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 1947, s. 1). Önleme ise sağlığı ve refahı artırmayı, sağlık sorunlarının başlamasını veya kötüleşmesini engellemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım biyolojiyi, davranışları, sosyal ve fiziksel çevre faktörleri ile sağlık politikalarını kapsamaktadır. Birincil önleme, yeni sağlık sorunlarının ortaya çıkmasını engellemeye odaklanırken, ikincil önleme, mevcut sağlık durumlarının erken aşamada tespit edilmesini ve ilerlemesinin önlenmesini hedeflemektedir. Koruyucu sağlık yaklaşımı ise, önleme stratejilerinin bir parçasıdır. Bireylerin yaşam boyu sağlığını desteklemek, kronik hastalıkların başlangıcını önlemek ve mevcut hastalıkların erken teşhisi ve yönetimini sağlamak amacıyla yapılan,

aşılama, tarama ve çeşitli geleneksel ve modern sağlık uygulamaları gibi hizmetlere ise koruyucu sağlık hizmetleri denmektedir (CDC, 2009, s. 8; NIH, 2024; World Health Organization, 2019, s. 8).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetleri alanındaki bilimsel literatürünü bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemektir. Çalışma, bu alanda yapılan araştırmaların eğilimlerini ve literatürdeki bilgi boşluklarını belirlemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, çalışmada şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerindeki yeri ve önemi nedir?
2. 1980-2024 yılları arasında geleneksel tıp ve koruyucu sağlık hizmetleri ile ilgili akademik yayınların küresel eğilimleri nelerdir?
3. Hangi ülkeler bu alanda en fazla yayın yapmaktadır ve uluslararası işbirliği oranları nasıldır?
4. Literatürde öne çıkan ana temalar ve konular nelerdir?
5. Hangi yıllarda geleneksel tıp ve koruyucu sağlık hizmetleri ile ilgili çalışmalar daha fazla ilgi görmüştür ve bu çalışmaların etkisi nasıldır?
6. Hangi dergiler, yazarlar ve kurumlar bu alanda en etkili olarak görülmektedir?
7. Literatürdeki araştırma boşlukları nelerdir ve bu boşlukları doldurmak için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?

3.2. Araştırmanın Tipi

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak, geleneksel tıp ve koruyucu sağlık konularındaki akademik yayınları taramak ve analiz etmek amacıyla Web of Science veri tabanı kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz için ise R Studio'nun Bibliometrix paketi tercih edilmiştir (Aria ve Cuccurullo, 2017). Çalışmada elde edilen veriler İngilizce olduğu için, yeniden oluşturulması mümkün olan grafikler Python'da Matplotlib ve pandas kütüphanesi kullanılarak Türkçe olarak yeniden oluşturulmuştur (Hunter, 2007; Reback vd., 2020). Tekrar oluşturulması mümkün olmayan grafikler ise GIMP 2.10.38 (GNU Image Manipulation Program) kullanılarak Türkçeleştirilmiştir (TGDT, 2024).

3.4. Çalışmanın Kapsamı

Bu çalışma, 1980-2024 yıllarını kapsayan küresel akademik literatürü inceleyerek geleneksel ve tamamlayıcı tıbbın koruyucu sağlık üzerindeki önemini ele almaktadır.

Web of Science veri tabanında, "geleneksel tıp" ve "koruyucu sağlık" anahtar kelimeleri kullanılarak bu döneme ait çalışmalar taranmış ve 18.10.2024 tarihinde 694 dokümana erişilmiştir. Bu 694 doküman çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Web of Science üzerinde yapılan arama sorgusu aşağıdaki gibidir:

"traditional medicine (Topic) and preventive health (Topic)"

Arama sorgusunda "title" (başlık), "abstract" (özet) veya "keyword" (anahtar kelime) yerine "topic" (konu) kullanılmasının sebebi, "topic" sorgusunun bu unsurların tamamını kapsayan daha geniş ve kapsamlı bir tarama imkânı sunmasıdır (Clarivate, 2023).

3.5 Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada, geleneksel tıp ve koruyucu sağlık konularında yapılmış akademik yayınlar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Web of Science veri tabanında "Geleneksel tıp" ve "Koruyucu Sağlık" kelimeleri ile yapılan taramalar sonucunda elde edilen yayınlar, yayın sayıları, atıf sayıları, yıllara göre dağılımları, en çok atıf alan çalışmalar, en etkili yazarlar, kurumlar ve ülkeler gibi kriterlere göre analiz edilmiştir. Ayrıca, bu analizler sonucunda literatürde yeterince çalışılmamış konular tespit edilerek bilgi boşlukları belirlenmeye çalışılmıştır.

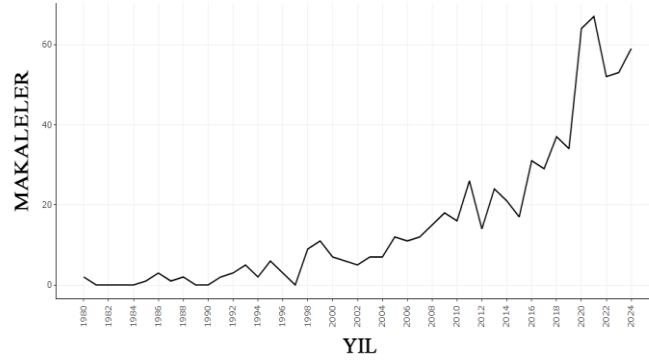
4. Bulgular ve Tartışma

Veriler bu başlık altında Tablo ve grafikler şeklinde listelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1. Analiz Edilen Yayınlar Ait Genel Bilgiler

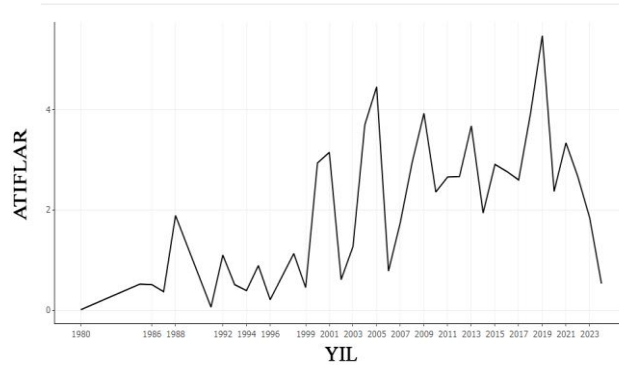
Bilgi Kategorisi	Değerler
Ana Bilgiler	Yayınların Zaman Aralığı: 1980:2024, Kaynaklar (Dergiler, Kitaplar, vb.): 443, Doküman Sayısı: 694, Yıllık Büyüme Oranı: 8%, Ortalama Yaş: 8.86, Ortalama Atıf: 23.26, Referans: 36262
Doküman İçerikleri	Keywords Plus: 2091, Yazarların Anahtar Kelimeleri: 2087
Yazarlar	Yazar Sayısı: 3290, Tek Yazarlı Dokümanların Yazar Sayısı: 101
Yazar İşbirliği	Tek Yazarlı Dokümanlar: 104, Doküman Başına Ortak Yazar: 4.86, Uluslararası İşbirliği: 22.62%
Doküman Tipleri	Makale: 463, Makale-Kitap Bölümü: 8, Makale-Erken Erişim: 5, Makale-Bildiri Sunumu: 15, Geri Çekilen Yayın: 2, Derleme: 159, Diğer: 42

Tablo 1 incelendiğinde, 1980-2024 yıllarını kapsayan analizde, toplam 694 doküman ve 443 farklı kaynak incelenmiştir. Yıllık %8 büyüme oranı ve yayın başına ortalama 23.26 atıf ile bu alanın zamanla akademik etkisini artırdığı gözlemlenmiştir. Yazarlar arasındaki işbirliği oranı (ort. 4.86 yazar/doküman), uluslararası işbirlikleri ise %22.62 oranındadır. Makaleler en yaygın doküman türü olarak öne çıkmaktadır (%66.73) ve diğer doküman türlerinin daha sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

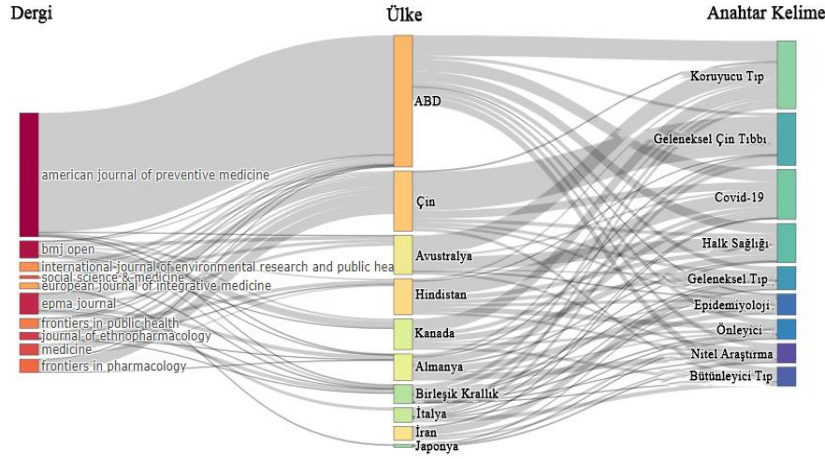
Şekil 1. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1'deki grafikte çalışmaların yıllara göre dağılımı yer almaktadır. Bu grafik incelendiğinde, yıllara göre yayımlanan makale sayısının artış eğilimi gösterdiği anlaşılmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren makale sayısında düşük bir artış hızı gözlenirken, 2000'li yıllarda bu artışın daha belirgin hale geldiği fark edilmektedir. Özellikle 2010 yılı sonrasında, yayın sayısında düzenli ve belirgin bir artış olduğu dikkat çekmektedir. 2020'li yıllara gelindiğinde ise bu artışın ivme kazandığı ve 60'ın üzerinde makale yayımlandığı görülmektedir. Bu eğilim, alandaki araştırmalara olan ilginin ve çalışmalardaki üretkenliğin özellikle son yıllarda arttığını ve literatürde bu konunun öneminin giderek arttığını ortaya koymaktadır.

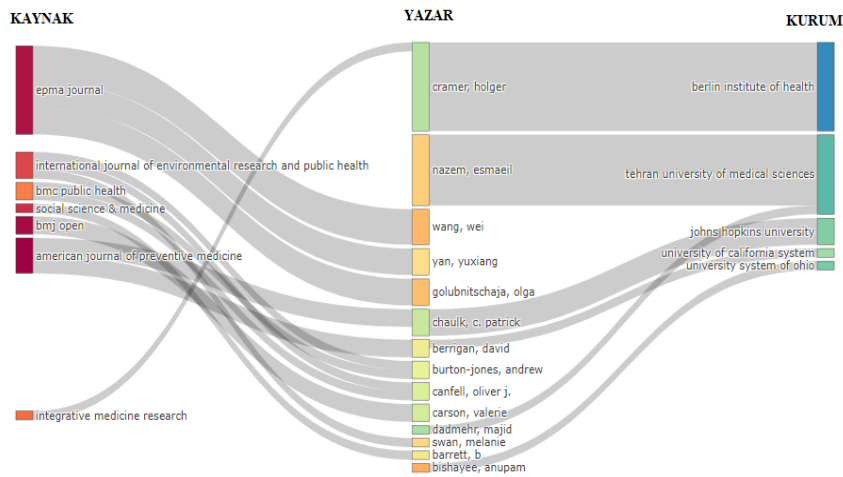
Şekil 2. Çalışmaların Yıllara Göre Atıf Sayısı Dağılımı

Şekil 2'deki grafikte yıllara göre makalelere yapılan atıf sayılarının dağılımı görülmektedir. Bu grafik incelendiğinde, 1980'li yıllardan 1990'ların sonlarına kadar atıf sayılarında düşük seviyelerde dalgalanmalar gözlenirken, 2000'li yılların başından itibaren atıf sayısında belirgin artışlar ve dalgalanmalar olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle 2001, 2003 ve 2010 yıllarında yüksek atıf sayıları görülmekte, bu yılların ardından ise nispeten daha istikrarlı bir atıf oranı devam etmektedir. 2017 ve 2019 yıllarında ise en yüksek atıf değerlerine ulaşıldığı fark edilmektedir. Ancak 2020 ve sonrasında atıf sayılarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Bu durum, ilgili çalışmalara yönelik ilginin belirli dönemlerde yoğunlaştığını ve ardından düşüşe geçtiğini göstermekte olup, araştırma konularının ve literatürdeki popüleritenin zamanla değiştiğine işaret etmektedir.

Şekil 3. Dergi, Ülke, Anahtar Kelimelere Ait 3 Alan Grafiği

Şekil 3'teki grafik incelendiğinde, makalelerin yayımlandığı dergiler, yazarların ülkeleri ve çalışmalarda öne çıkan anahtar kelimeler arasındaki ilişkiler görülmektedir. "American Journal of Preventive Medicine" ve "BMJ Open" gibi dergilerin ağırlıklı olarak ABD, Çin ve Avustralya'dan yazarlar tarafından tercih edildiği görülmektedir. Anahtar kelimeler arasında "koruyucu tıp", "halk sağlığı" ve "geleneksel Çin tıbbı" gibi konular öne çıkmakta, bu temaların özellikle ABD ve Çin kaynaklı çalışmalarla ilişkili olduğu fark edilmektedir. Bu bağlantılar, ülkeler ve dergiler arasındaki tematik odakların küresel araştırma yönelimlerini yansıttığını göstermektedir.

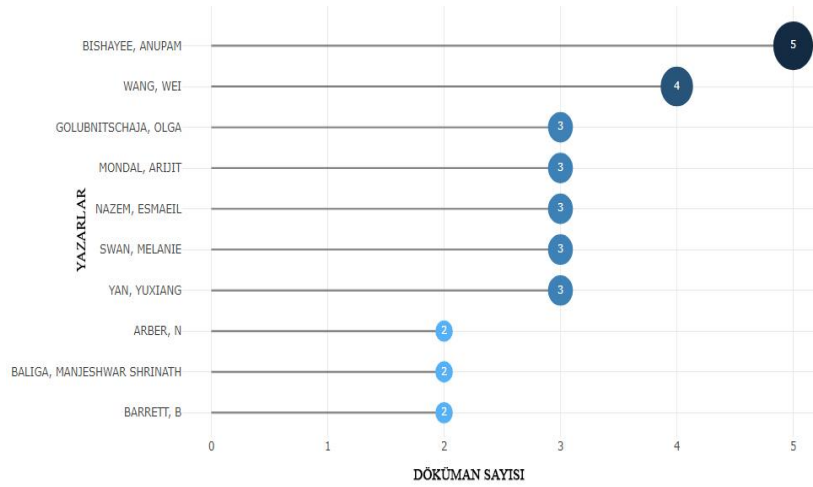
Şekil 4. Kaynak, Yazar, Kurum Üç Alan Grafiği

Şekil 4'teki grafik incelendiğinde, yazarlar, yayımlandıkları dergiler ve bağlı oldukları kurumlar arasındaki ilişkiler gösterilmektedir. "Cramer, Holger" ve "Nazem, Esmacil" gibi yazarların sırasıyla "EPMA Journal" ve "International Journal of Environmental Research and Public Health" dergilerinde yoğunlaştığı ve bu yazarların Berlin Institute of Health ve Tehran University of Medical Sciences gibi kurumlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, "Wang, Wei" ve "Yan, Yuxiang" gibi diğer yazarların da "American Journal of Preventive Medicine" ve "BMC Public Health" gibi dergilerde yayın yaparak Johns Hopkins University ve University of California gibi önde gelen kurumlarla bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, belirli üniversitelerin bu dergilerdeki bilimsel katkılarının önemli olduğunu ve prestijli kurumlarla bağlantılı yazarların bu alandaki literatürde aktif bir rol oynadığını göstermektedir.

Tablo 2. Doküman Sayısına Göre Yazar Sayısı ve Yazar Oranları (Lotka Yasası)

Yazar Sayısı	Yazılan Doküman Sayısı	Yazarların Oranı
3216	1	0.978
67	2	0.020
5	3	0.002
1	4	0.000
1	5	0.000

Tablo 2, Lotka Yasası'na göre yazarların yazdıkları doküman sayısına göre dağılımını göstermektedir. Veriler, yazarların büyük bir çoğunluğunun (3216 yazar) sadece bir doküman yazdığını ve bu grubun toplam yazarların %97.8'ini oluşturduğunu ortaya koymaktadır. İki doküman yazan yazarların oranı %2, üç doküman yazanların oranı ise %0.2'dir. Dört ve beş doküman yazan yazarların sayısı ise çok daha düşük olup, her biri toplam yazarların %0.1'inden daha azını oluşturmaktadır. Bu dağılım, literatürdeki yazarların büyük bir kısmının tek çalışmayla katkı sağladığını ve daha fazla doküman yayımlayan yazarların sayısının sınırlı olduğunu göstermektedir.

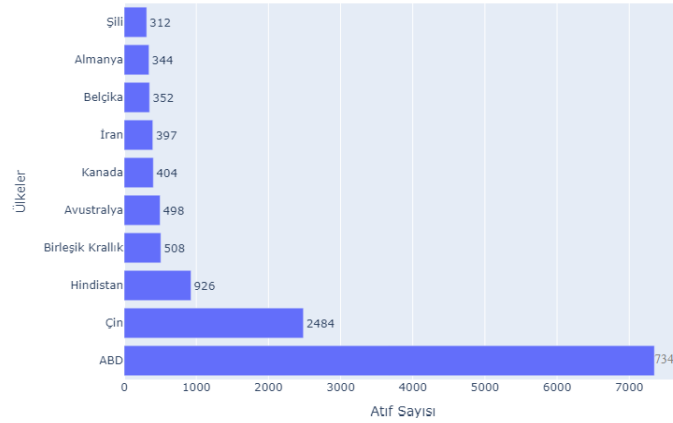
Şekil 5. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanında En Fazla Yayın Yapan Yazarlar

Şekil 5'teki grafikte, en fazla yayın yapan yazarlar ve yayın sayıları görülmektedir. En üretken yazar "Bishayee, Anupam" olup, toplamda 5 makale yayımlamıştır. Onu, 4 makale ile "Wang, Wei" takip etmektedir. "Golubnitschaia, Olga", "Mondal, Arijit", "Nazem, Esmacil", "Swan, Melanie" ve "Yan, Yuxiang" gibi diğer yazarlar ise 3 makale ile bu sıralamada yer almaktadır. "Arber, N", "Baliga, Manjeshwar Shrinath" ve "Barrett, B" ise 2 makale yayımlayarak listede yer bulmuştur. Bu dağılım, belirli yazarların alandaki literatüre yoğun katkı sağladığını ve bu yazarların akademik üretkenliklerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

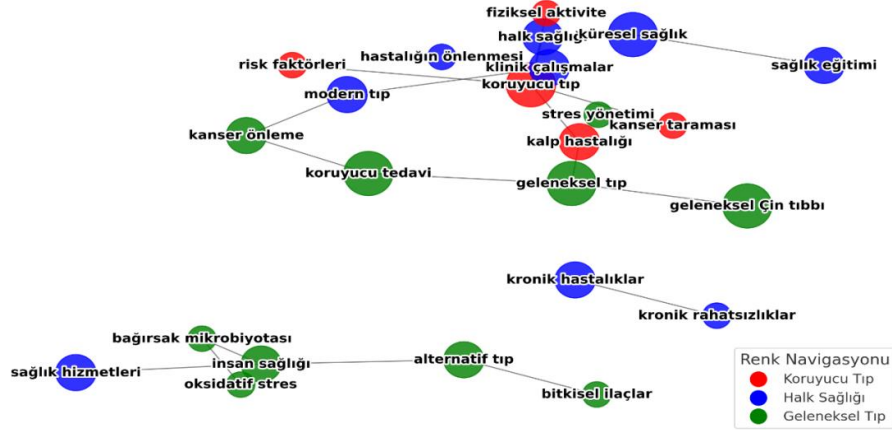
Tablo 3. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanında En Fazla Yayın Yapan Dergiler ve Bradford Yasası

Dergi Adı	Sıra	Adet	Küm. Adet
AMERICAN JOURNAL OF PREVENTIVE MEDICINE	1	64	64
BMJ OPEN	2	16	80
EPMA JOURNAL	3	10	90
JOURNAL OF ETHNOPHARMACOLOGY	4	9	99
MEDICINE	5	8	107
SOCIAL SCIENCE & MEDICINE	6	8	115
FRONTIERS IN PHARMACOLOGY	7	7	122
FRONTIERS IN PUBLIC HEALTH	8	7	129
INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PUBLIC HEALTH	9	7	136
EUROPEAN JOURNAL OF INTEGRATIVE MEDICINE	10	6	142

Tablo 3'te en fazla yayın yapan dergilerin sıralaması ve bu dergilerde yayımlanan makale sayıları yer almaktadır. "*American Journal of Preventive Medicine*" 64 makale ile en fazla yayına sahip dergi olarak öne çıkarken, onu 16 makale ile "*BMJ Open*" ve 10 makale ile "*EPMA Journal*" takip etmektedir. İlk on sıradaki dergilerin toplam makale sayısı, bu dergilerin alanın ana literatür kaynakları olarak sıkça tercih edildiğini göstermektedir. Bu sonuç, literatürün büyük bir kısmının belirli sayıda dergi etrafında yoğunlaştığını ve bu dergilerin alandaki araştırmalar için merkezi bir rol oynadığını ifade etmektedir.

Şekil 6. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanında En Çok Atıf Yapılan Ülkeler

Şekil 6'daki grafikte, en fazla atıf alan ülkeler sıralanmaktadır. Bu grafik incelendiğinde: ABD, 7349 atıf ile açık ara en yüksek atıf sayısına sahiptir. Bu, ABD'nin bu alandaki literatürde büyük bir etki yarattığını ve en çok atıf alan ülke olduğunu göstermektedir. Çin, 2484 atıf ile ikinci sırada yer almakta ve Hindistan, 926 atıf ile üçüncü sırada bulunmaktadır. Birleşik Krallık, Avustralya ve Kanada da sırasıyla 503, 498 ve 404 atıf alarak en çok atıf alan ülkeler arasında yer almaktadır. İran, Belçika, Almanya ve Şili de listede yer alarak uluslararası literatüre katkı sağlamaktadır. Bu dağılım, ABD ve Çin'in özellikle alandaki bilimsel çalışmalarda merkezi bir rol oynadığını ve bu ülkelerin önemli bir bilgi üretim merkezi olduğunu vurgulamaktadır.

Şekil 7. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanında Birlikte Oluşum Ağı (Özet ve Anahtar Kelimeler)

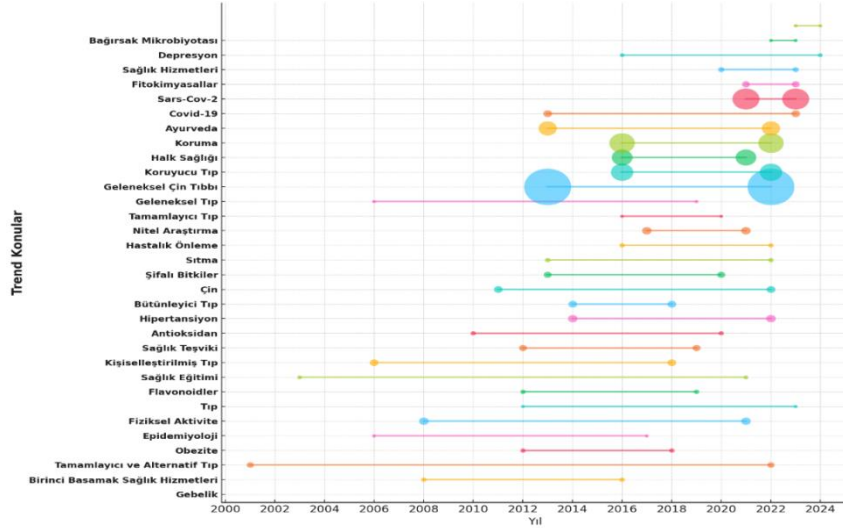
Şekil 7’de anahtar kelimeler arasındaki birlikte oluşum ağı görülmektedir. Grafikte koruyucu tıp, halk sağlığı ve geleneksel tıp alanlarının ilişkileri ve bu alanlardaki kavramların önemi düğüm boyutları ve renklerle gösterilmektedir. Kırmızı, mavi ve yeşil düğümler sırasıyla koruyucu tıbbi, halk sağlığını ve geleneksel tıbbi temsil ederken, düğüm boyutları çalışma yoğunluğunu ve kavramların merkezi rolünü yansıtmaktadır. "Geleneksel tıp" ve "küresel sağlık" gibi büyük düğümler, bu alanların geniş kapsamını ve literatürdeki önemini belirtirken, "kanser önleme" ve "koruyucu tedavi" gibi orta büyüklükteki düğümler, koruyucu yaklaşımların hastalık önleme ve tedavideki rolünü vurgulamaktadır. Daha küçük düğümler ise, bu merkezi kavramların alt başlıkları veya daha spesifik çalışma alanlarını temsil etmektedir. Örneğin, "bağırsak mikrobiyotası", "oksidatif stres" ve "stres yönetimi" gibi küçük düğümler, daha dar kapsamlı ve nispeten daha az çalışılan alanları işaret etmektedir. Bunlar, literatürdeki boşluğu tespit etmek için önemli bulgulardır.

Şekil 8. Kelime Bulutu

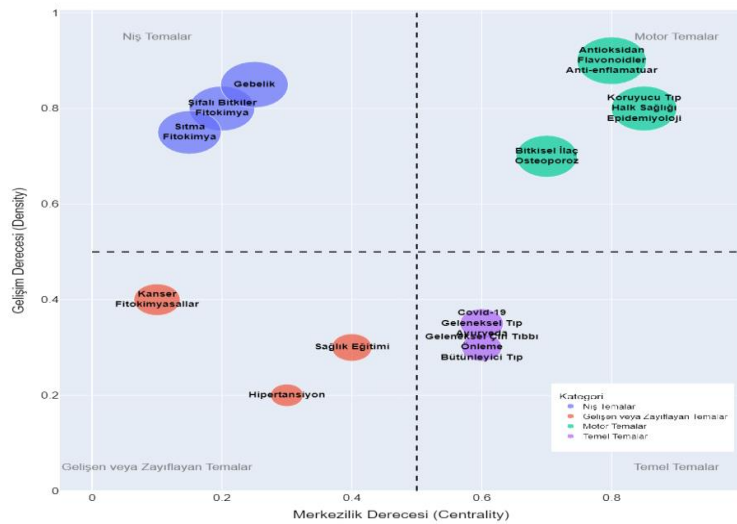
Şekil 8’de çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeleri ve kavramları görselleştiren, kelime bulutu grafiği bulunmaktadır. "Koruyucu tıp", "halk sağlığı" ve "geleneksel Çin tıbbı" gibi terimler, literatürde en çok vurgulanan konular arasında öne çıkmaktadır. Bunun yanında "önleme", "COVID-19" ve "geleneksel tıp" gibi kavramlar da büyük puntolarla yer almakta; bu da, bu alanların çalışmalarda ne kadar merkezi bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca, "bütünüleyici tıp", "epidemioloji", "sağlığın teşviki" ve "kişiselleştirilmiş tıp" gibi daha spesifik konular ise literatürde önemli alt temaları oluşturmaktadır. Bu terimlerin yanı sıra, "hipertansiyon", "antioksidan" ve "SARS-CoV-2" gibi daha güncel ve özel konular da yer almakta, bu da araştırmaların geniş bir yelpazede ilerlediğini göstermektedir. Bu durum, alanın genel

araştırma eğilimlerinin ve literatürdeki baskın temaların koruyucu sağlık, geleneksel tıp, sağlığın teşviki ve kişiselleştirilmiş tedavi yaklaşımları ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir.

Şekil 9. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanındaki Anahtar Kelime Trendleri

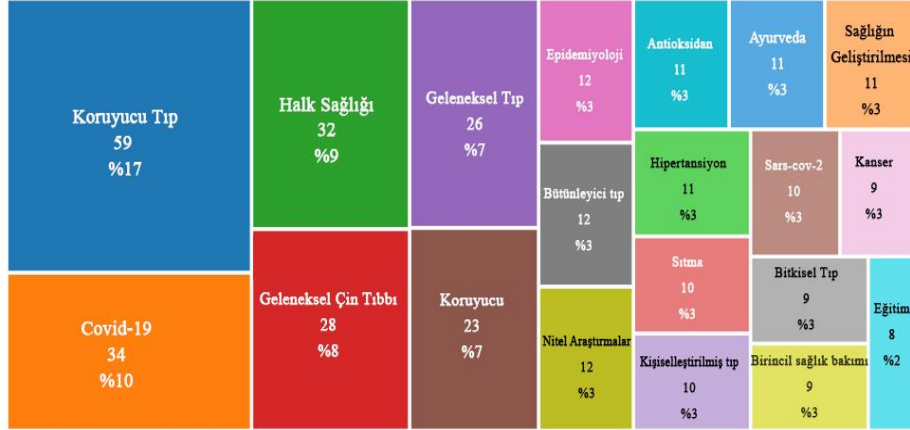
Şekil 9'da yıllar içinde öne çıkan anahtar kelimelerin trendlerini gösteren bir grafik bulunmaktadır. Koruyucu tıp, halk sağlığı ve geleneksel Çin tıbbı gibi terimlerin 2000'li yılların başından itibaren sürekli olarak yükselen bir ilgi gördüğü ve literatürde geniş yer bulduğu gözlemlenmektedir. COVID-19 ve SARS-CoV-2 gibi pandemi ile ilişkili anahtar kelimeler ise özellikle 2020 ve sonrasında hızla yükselmiş, bu dönemde araştırma odağının pandemi etkilerine kaydığını göstermektedir. Ayrıca, sağlığın teşviki, kişiselleştirilmiş tıp ve bütüncü tıp gibi kavramlar da son yıllarda artan ilgi ile öne çıkmaktadır. Bu durum, sağlık alanında koruyucu, kişiselleştirilmiş ve bütüncü yaklaşımların giderek önem kazandığını ve araştırma odağının bu konular etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Şekil 10. Stratejik Diyagram

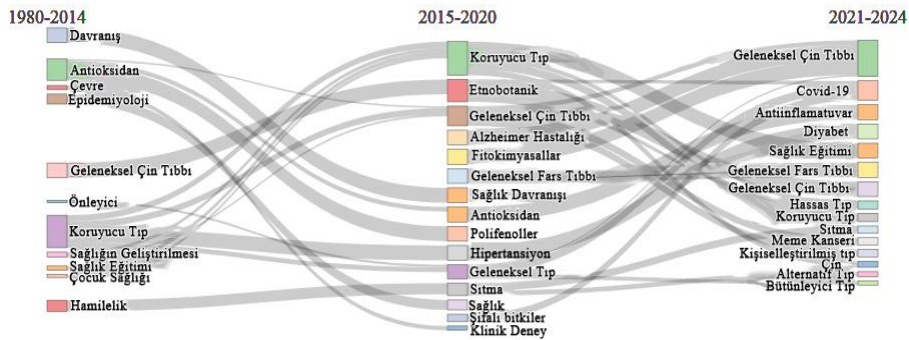
Şekil 10'daki diyagramda, literatürdeki anahtar temalar dört ana kategoriye ayrılarak incelenmektedir: Niş Temalar, Motor Temalar, Temel Temalar ve Gelişen veya Geri Çekilen Temalar. Koruyucu tıp, halk sağlığı ve epidemiyoloji gibi konular, yüksek merkezlilik ve yüksek yoğunluk ile Motor Temalar

kategorisinde yer almakta, bu temaların alandaki araştırmaların merkezinde olduğunu ve aktif olarak çalışıldığını göstermektedir. COVID-19, geleneksel tıp ve ayurveda gibi terimler ise Temel Temalar olarak sınıflandırılmış ve temel araştırma alanlarını temsil etmektedir. Öte yandan, şifalı bitkiler ve fitokimya gibi konular Niş Temalar olarak tanımlanmış, bu da söz konusu alanların daha spesifik ve uzmanlaşmış konular olduğunu göstermektedir. Sağlık eğitimi ve kanser gibi kavramlar ise Gelişen veya Geri Çekilen Temalar kategorisinde yer almakta ve bu alanların araştırmada daha az merkezi olduğunu ve potansiyel olarak geri çekilme veya gelişme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu yapı, literatürdeki tematik çeşitliliği ve araştırma eğilimlerini anlamak açısından önem arz etmektedir.

Şekil 11. Ağaç Haritası (Başlıklara Göre)

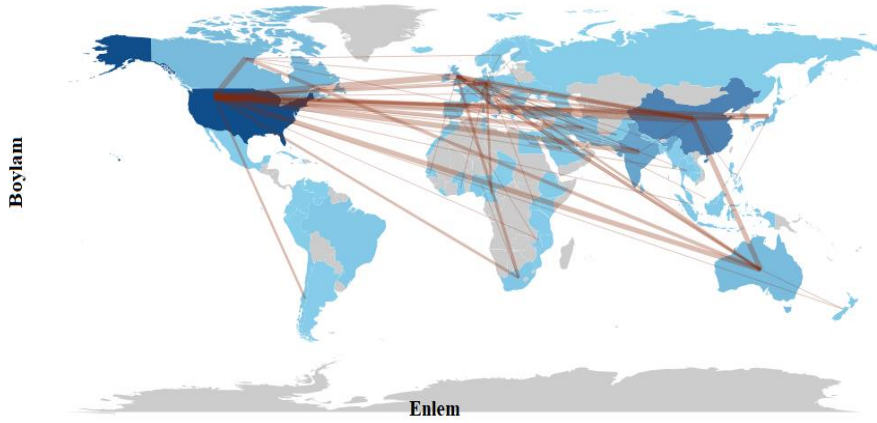
Şekil 11'deki ağaç haritasında, literatürde öne çıkan başlıkların yaygınlıklarına ve yüzdelik oranlarına göre dağılımı gösterilmektedir. Koruyucu tıp, %17'lik oran ve 59 doküman ile en büyük alanı kaplamakta ve literatürdeki baskın tema olarak öne çıkmaktadır. COVID-19, %10'luk pay ile ikinci sırada yer almakta ve pandeminin son dönemdeki etkisini vurgulamaktadır. Halk Sağlığı ve geleneksel tıp gibi konular ise sırasıyla %9 ve %7'lik oranlarla önemli bir yer tutmaktadır. Geleneksel Çin tıbbı ve önleme gibi başlıklar da literatürde sıkça incelenen diğer önemli temalar arasında yer almaktadır. Diğer dikkat çeken konular arasında bütüncüsel tıp, epidemiyoloji ve antioksidan gibi daha spesifik alanlar yer almaktadır. Bu dağılım, literatürde en çok ilgi gören ve araştırılan başlıkların koruyucu sağlık, pandemi etkileri, halk sağlığı ve geleneksel tıp olduğunu göstermektedir.

Şekil 12. Tematik Evrim

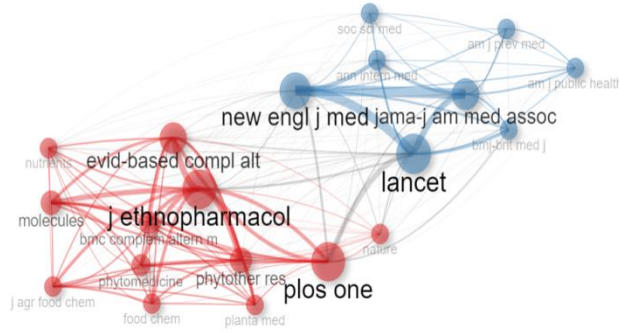
Şekil 12'de temaların yıllara göre değişimini gösteren tematik evrim grafiği bulunmaktadır. Bu grafik incelendiğinde: 1980-2014 döneminde, temel halk sağlığı ve çevre ile ilgili konuların "davranış", "antioksidan", "çevre" ve "epidemiyoloji" gibi temalar etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu süreçte, "hamilelik", "sağlık teşviki" ve "çocuk sağlığı" gibi temalar da sağlık eğitimi ve halk sağlığı üzerine

odaklanmıştır. Ayrıca, "geleneksel Çin tıbbı" ve "koruyucu tıp" gibi konuların bu dönemde gündeme gelmesi, geleneksel tıbbın önemini ve koruyucu sağlık yaklaşımlarının yükselişini göstermektedir. 2015-2020 döneminde ise "koruyucu tıp" merkezi bir tema olarak güçlenmeye devam etmiş ve halk sağlığı ile hastalıkların önlenmesine yönelik araştırmaların artışı yansıtmıştır. Bu dönemde, "geleneksel Çin tıbbı" ve "geleneksel İran tıbbı" gibi geleneksel tıp sistemlerine olan ilgi de önemli bir yükseliş göstermiş, bu alanda daha fazla araştırma yapılmıştır. Aynı zamanda, "Alzheimer hastalığı", "hipertansiyon", "fitokimyasallar" ve "antioksidan" gibi konular, kronik hastalıkların yönetimi ve doğal ürünlerin kullanımına yönelik artan bir ilgiye işaret etmektedir. 2021-2024 döneminde ise özellikle "COVID-19" gibi pandemik konular ön plana çıkmış, bu da güncel sağlık krizlerinin literatürdeki etkisini yansıtmıştır. Bu dönemde, "geleneksel Çin tıbbı", "koruyucu tıp" ve "bütüncül tıp" gibi konular güçlenmeye devam etmiş ve bu alanların önemini koruduğunu göstermiştir. Ayrıca, "anti-inflamatuar", "diyabet" ve "meme kanseri" gibi spesifik sağlık sorunlarına yönelik araştırmaların arttığı gözlemlenmektedir. Tematik evrim ve ana eğilimler incelendiğinde, geleneksel Çin tıbbının 1980'lerde başlamış ve 2021-2024 dönemine kadar güçlenerek gelişmiş olması, geleneksel ve tamamlayıcı tıbbın modern sağlık sistemlerine entegrasyonunun önemli bir trend olduğunu ortaya koymaktadır. Koruyucu tıp temasının ise her üç dönemde de güçlü bir şekilde devam etmesi, koruyucu sağlık uygulamalarının ve önleme stratejilerinin literatürde kalıcı bir yer edindiğini göstermektedir. Son olarak, 2021-2024 döneminde COVID-19'un sağlık araştırmalarında merkezi bir tema haline gelmesi, pandeminin küresel sağlık sistemleri ve literatür üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

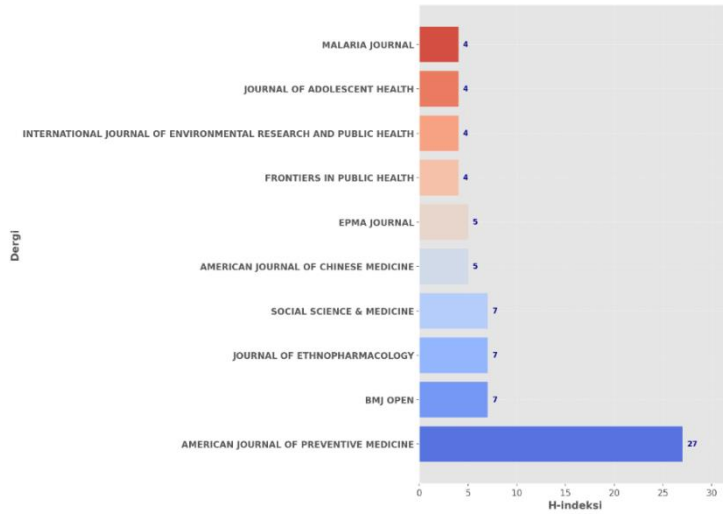
Şekil 13. Küresel İşbirliği Haritası

Şekil 13'te yer alan harita, uluslararası akademik iş birliği ağını göstermektedir. Haritada, ülkeler arasındaki iş birliği bağlantıları çizgilerle ifade edilmiştir ve her ülkenin akademik iş birliğine katkı düzeyi, renk yoğunluğu ile belirtilmiştir. Daha koyu mavi tonları, o ülkenin daha fazla akademik iş birliği yaptığını ve daha yüksek bir yayın sayısına sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle ABD ve Batı Avrupa ülkelerinin, diğer ülkelerle yoğun akademik bağlantılar kurduğu görülmektedir. Aynı zamanda Asya ve Avustralya bölgelerinde de belirgin iş birliği ağları bulunmaktadır. Afrika ve Güney Amerika ülkelerinin iş birliği ağlarının daha az yoğun olduğu ve genellikle belirli merkezlere odaklandığı gözlemlenmektedir. Bu durum, bilimsel araştırmaların bazı bölgelerde yoğunlaştığını ve diğer bölgelerde daha az olduğunu göstermektedir.

Şekil 14. Ortak Atıf Ağı

Şekil 14'teki grafikte, dergiler arasındaki ortak atıf ağı incelenmektedir. "New England Journal of Medicine" (NEJM), "JAMA" ve "The Lancet" gibi prestijli dergiler ağı merkezinde yer almakta ve büyük düğümler olarak dikkat çekmektedir, bu da bu dergilerin diğer makaleler tarafından sıkça alıntılandığını ve literatürde merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. "Journal of Ethnopharmacology" ve "PLOS ONE" gibi dergiler ise bitkisel ve tamamlayıcı tıp araştırmalarıyla ilişkili ve bu alanda öne çıkan diğer düğümler olarak yer almaktadır. Ağ, iki ana küme şeklinde organize olmuştur: bir küme klinik tıp ve halk sağlığı ile ilişkili dergiler etrafında yoğunlaşırken, diğer küme bitkisel ve tamamlayıcı tıp dergileri etrafında şekillenmiştir. Bu dağılım, literatürdeki çalışmaların bu iki ana tema etrafında yoğunlaştığını ve bu dergilerin alan içindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Şekil 15. Geleneksel Tıp ve Koruyucu Sağlık Alanındaki Dergilerin Etki Grafiği (Öne Çıkan 10 Dergi)

Şekil 15'te dergilerin uluslararası h-indeksi değerlerinin sıralandığı etki grafiği görülmektedir. Grafikte, "American Journal of Preventive Medicine" en yüksek h-indeksi değeri olan 27 ile listenin başında yer almaktadır. "BMJ Open", "Journal of Ethnopharmacology", ve "Social Science & Medicine" gibi dergiler 7 h-indeksi değeri ile orta sıralarda konumlanırken diğer dergiler daha düşük h-indeksi değerleri ile takip etmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmet ve uygulamaları üzerindeki önemini ortaya koymak için, 1980-2024 yılları arasındaki çalışmalar bibliyometrik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda: Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerinde önemli bir rol oynadığı ve modern tıbbi

uygulamalarla entegre edilerek literatürde giderek daha fazla yer bulduğu belirlenmiştir. Özellikle geleneksel Çin tıbbı ve geleneksel İran tıbbı gibi sistemlerin koruyucu yaklaşımlarla sıkça ilişkilendirildiği gözlemlenmiştir. 1980-2024 yılları arasındaki akademik literatür incelendiğinde, çalışmaların koruyucu sağlık ve geleneksel tıbbın entegrasyonu üzerine yoğunlaştığı ve zaman içinde bu alanların daha fazla ilgi gördüğü tespit edilmiştir. 1980-2014 döneminde çevre, halk sağlığı ve sağlık eğitimi gibi temel konulara odaklanılırken, 2015-2020 döneminde koruyucu tıbbın merkezde olduğu ve geleneksel tedavi sistemlerine artan bir ilgi olduğu gözlemlenmiştir. COVID-19 pandemisi, koruyucu tıp ve halk sağlığı temalarının literatürde daha merkezi hale gelmesine yol açmış ve bu dönemde yapılan yayınların sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. ABD, Çin, Avustralya ve Hindistan gibi ülkeler bu alanda en fazla yayın yapan ülkeler olarak öne çıkarken, uluslararası işbirliği oranı %22.62 olarak tespit edilmiştir. Literatürde öne çıkan temalar arasında "koruyucu tıp", "halk sağlığı", "geleneksel tıp", "COVID-19", gibi konular yer almaktadır. Özellikle 2010'lu yılların sonlarından itibaren koruyucu tıp ve ilgili alanlardaki makale sayısında belirgin bir artış gözlemlenmiş, bu makalelere yapılan atıf sayıları da artmıştır. Pandemi sürecinde koruyucu tıbbın ve halk sağlığı çalışmalarının önemi artarken, "bütüncü tıp", "anti-inflamatuvar tedaviler", "diyabet" ve "meme kanseri" gibi konular da önemli araştırma alanları olmuştur. Literatürde en etkili dergiler arasında "American Journal of Preventive Medicine" ve "BMJ Open" öne çıkarken, "Cramer, Holger" ve "Nazem, Esmail" gibi yazarlar, Berlin Institute of Health ve Tehran University of Medical Sciences gibi kurumlarla bağlantılı olarak bu alanda önemli katkılar sunmaktadır. Analizler, özellikle "sağlık eğitimi", "kronik hastalıkların önlenmesi", "bağırsak mikrobiyotası", "oksidatif stres" ve "stres yönetimi" gibi konuların literatürde daha az çalışılan alanlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerindeki rolünü güçlendirmek için öncelikle, tıp fakültelerinde ve halk sağlığı programlarında geleneksel tıbbın temel prensiplerine yönelik eğitimlerin artırılması faydalı olacaktır. Bu sayede sağlık profesyonelleri, geleneksel yaklaşımları modern tıbbi uygulamalarla harmanlayabilir ve koruyucu sağlık hizmetlerinde daha bütüncül bir yaklaşım sunabilirler. Ayrıca, özellikle Çin ve İran gibi köklü geleneksel tıp sistemlerinin çevre, halk sağlığı ve kronik hastalıkların önlenmesi gibi alanlardaki koruyucu yaklaşımlarının daha kapsamlı araştırmalarla incelenmesi önem arz etmektedir. Pandemi süreci koruyucu tıbbın ve halk sağlığının önemini belirgin bir şekilde artırmışken, bu alandaki çalışmaların pandemi sonrası dönemde de devam ettirilmesi gereklidir. Özellikle stres yönetimi, bağışıklık sistemi ve bağırsak mikrobiyotası gibi alanlarda koruyucu yaklaşımlarla geleneksel tıbbın kullanımına dair çalışmaların teşvik edilmesi, hem literatürün derinleşmesi açısından hem de toplum sağlığı açısından faydalı sonuçlar doğuracaktır.

Geleneksel tıbbın koruyucu sağlık hizmetlerinde modern sağlık politikalarına daha etkili bir şekilde entegre edilmesi, toplum sağlığının korunmasında maliyet etkinliğini artırabilir. Bu doğrultuda, sağlık otoritelerinin geleneksel yaklaşımları daha fazla dikkate alarak kapsamlı halk sağlığı politikaları geliştirmesi, bireylerin sağlıklı yaşamı sürdürmesi için daha çeşitli ve doğal seçenekler sunacaktır. Geleneksel ve modern yaklaşımlar arasındaki bilgi paylaşımını artırmak amacıyla dijital platformlar oluşturulması da uluslararası işbirliklerini destekleyebilir ve alandaki yenilikçi fikirlerin daha hızlı yayılmasını sağlayabilir. Bu önerilerle, geleneksel tıbbın modern tıpla entegrasyonu güçlenecek ve toplum sağlığına uzun vadeli katkılar sağlanacağı hedeflenmektedir.

6. Extended Abstract

The role of traditional medicine in preventive healthcare is an important research topic due to its contribution to modern health systems by offering cost-effective solutions and aiding in the prevention of chronic diseases. In this context, this study uses bibliometric analysis to evaluate the scope and impact of academic studies conducted between 1980 and 2024. The primary research problem is to determine the areas where traditional medicine's role in preventive healthcare is most prominent and how extensively it is represented in academic literature. Accordingly, the study seeks to answer the following questions: What is the role of traditional medicine in preventive healthcare? What are the main trends and themes in the literature? Which countries contribute most significantly to this field, and what are the patterns of international collaboration? During which years did these studies receive greater attention? Who are the

most influential authors, journals, and institutions? Which themes remain underexplored in the literature, and what types of studies are needed to address these gaps?

To answer these questions, 694 documents were analyzed using the Web of Science database with the keywords "traditional medicine" and "preventive health." The bibliometric analysis was conducted using the Bibliometrix package in R Studio. Data such as publication counts, citation rates, influential authors, countries, journals, and keyword trends were visualized and examined. The study focused on global literature spanning from 1980 to 2024 and provided an in-depth analysis of academic trends in this field.

The findings reveal a consistent increase in academic publications on traditional medicine since 1980, with a notable acceleration after 2010. The pandemic period further emphasized the centrality of preventive healthcare-related studies in the literature. The role of traditional medicine in preventive healthcare is highlighted by its support in preventing chronic diseases, stress management, gut microbiota health, and public health education. Additionally, traditional medicine has alleviated the burden on healthcare systems by offering low-cost solutions and contributing to the sustainable management of healthcare expenditures.

An analysis of global trends in academic publications shows a limited number of studies between 1980 and 2000, with a significant increase in publications after 2010. The pandemic period marked a surge in academic work, bringing COVID-19-related themes to the forefront. Geographically, the United States, China, India, and Australia emerged as the leading countries in this domain. The United States contributed the most with 7,349 citations, followed by China with 2,484 citations. The rate of international collaboration was calculated as 22.62%, underscoring the importance of global partnerships in this field.

Key themes identified in the literature include "preventive medicine," "public health," "traditional Chinese medicine," "COVID-19," and "integrative medicine." COVID-19 has significantly increased interest in preventive health topics and elevated the impact of studies in this area. Among the top journals were the American Journal of Preventive Medicine and BMJ Open, while influential authors included "Cramer, Holger" and "Nazem, Esmail." Institutions such as the Berlin Institute of Health and Tehran University of Medical Sciences also made noteworthy contributions. However, some thematic gaps were identified in the literature. Topics such as gut microbiota, oxidative stress, and stress management remain underexplored, offering opportunities for future research.

The study has made significant contributions to the literature and provided several recommendations. To enhance the role of traditional medicine in preventive healthcare, there is a need to expand education on traditional medicine in medical schools and public health programs. Strengthening the integration of traditional systems like those of China and Iran with modern medicine could bring a more comprehensive approach to research in this field. Moreover, ensuring the sustainability of preventive health initiatives in the post-pandemic era, particularly those focusing on the prevention of chronic diseases and the use of natural products, could offer critical benefits for public health. Such studies can enhance the cost-efficiency of healthcare systems while contributing to strategies that extend healthy life spans for individuals.

In conclusion, the integration of traditional and modern medicine enhances the effectiveness of preventive healthcare services and supports achieving public health goals. Research addressing the gaps in the literature and fostering international collaboration will strengthen this integration and provide long-term benefits for public health.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı / Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları Diyar KARAHANÇER %50/ Şerife GÜZEL %50 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are Diyar KARAHANÇER %50/ Şerife GÜZEL %50 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Allegra, S., De Francia, S., Turco, F., Bertaggia, I., Chiara, F., Armando, T., Storto, S., ve Mussa, M. V. (2023). Phytotherapy and Drugs: Can Their Interactions Increase Side Effects in Cancer Patients? *Journal of Xenobiotics*, 13(1), 75-89. <https://doi.org/10.3390/jox13010007>
- AMTA. (2005). What Is Music Therapy? - American Music Therapy Association. 21 Ekim 2024 tarihinde <https://www.musictherapy.org/> adresinden edinilmiştir.
- Ansari, S., Khan, Q. A., Anjum, D. R., Siddiqui, A., ve Sultana, K. (2017). *Fundamentals of Unani System of Medicine—A Review*.
- APA. (2018). *Dictionary of Psychology—Hypnosis*. American Psychological Association. 21 Ekim 2024 tarihinde <https://dictionary.apa.org/hypnosis> adresinden edinilmiştir.
- Aria, M., ve Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Ayhan, H., ve Mollahaliloğlu, S. (2018). Medicinal Leech Therapy: Hirudotherapy. *Ankara Medical Journal*. <https://doi.org/10.17098/amj.409057>
- CDC. (2009). *The Power of Prevention: Chronic Disease... The Public Health Challenge of the 21st Century: (581002012-001)*. <https://doi.org/10.1037/e581002012-001>
- Clarivate. (2023). *Web of Science Core Collection Search Fields*. 20 Ekim 2024 tarihinde <https://webofscience.help.clarivate.com/en-us/Content/wos-core-collection/woscc-search-fields.htm> adresinden edinilmiştir.
- Cohen, J. T., Neumann, P. J., ve Weinstein, M. C. (2008). Does Preventive Care Save Money? Health Economics and the Presidential Candidates. *New England Journal of Medicine*, 358(7), 661-663. <https://doi.org/10.1056/NEJMp0708558>
- D'Almeida, S. A., Gbomor, S. E., Osaio-Kamara, B., Olagunju, M. T., Abodunrin, O. R., ve Foláyan, M. O. (2024). A scoping review of the use of traditional medicine for the management of ailments in West Africa. *PLOS ONE*, 19(7), e0306594. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0306594>
- Dash, B., ve Jounious, A. M. M. (1997). *Handbook of ayurveda*. Concept Publishing Company.
- Ernst, E., ve Köder, K. (1997). An overview of reflexology. *European Journal of General Practice*, 3(2), 52-57. <https://doi.org/10.3109/13814789709160323>
- Hunter, J. D. (2007). Matplotlib: A 2D graphics environment. *Computing in science & engineering*, 9(03), 90-95.
- Isham, G., Sanchez, E., Jones, W. A., Teutsch, S., Woolf, S., ve Haddix, A. (2017). Prevention Priorities: Guidance for Value-Driven Health Improvement. *The Annals of Family Medicine*, 15(1), 6-8. <https://doi.org/10.1370/afm.2023>
- Işık, M., ve Aksoy, F. N. (2012). Tıbbî sülük tedavisi (hirudoterapi) ve Hacamat. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 22, 80-84.
- Kavaklı, A. (2010). Akupunktur. *Fırat Tıp Dergisi*, 15(1), 1-4.
- Korucu, K. S., ve Oksay, A. (2023). Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Kapsamında Fitoterapi ve Homeopati. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 5(2), 97-113.
- Matos, L. C., Machado, J. P., Monteiro, F. J., ve Greten, H. J. (2021). Understanding Traditional Chinese Medicine Therapeutics: An Overview of the Basics and Clinical Applications. *Healthcare*, 9(3), 257. <https://doi.org/10.3390/healthcare9030257>
- NIH. (2019). *Chiropractic: In Depth*. National Center for Complementary and Integrative Health. 21 Ekim 2024 tarihinde <https://www.nccih.nih.gov/health/chiropractic-in-depth> adresinden edinilmiştir.
- NIH. (2024). *Definition | Prevention Research | ODP*. NIH Office of Disease Prevention. 21 Ekim 2024 tarihinde <https://prevention.nih.gov/about-odp/prevention-research-defined> adresinden edinilmiştir.
- Reback, J., McKinney, W., Van Den Bossche, J., Augspurger, T., Cloud, P., Klein, A., Hawkins, S., Roeschke, M., Tratner, J., ve She, C. (2020). Pandas-dev/pandas: Pandas 1.0. 5. *Zenodo*.
- Rizvi, S. A. A., Einstein, G. P., Tulp, O. L., Sainvil, F., ve Branly, R. (2022). Introduction to Traditional Medicine and Their Role in Prevention and Treatment of Emerging and Re-Emerging Diseases. *Biomolecules*, 12(10), 1442. <https://doi.org/10.3390/biom12101442>

- Russell, L. B. (2007). Prevention's potential for slowing the growth of medical spending. *Washington, DC: National Coalition on Health Care*.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2014). *Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği*. Resmî Gazete.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). *Fitoterapi Uygulaması Kitabı*. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Getat Daire Başkanlığı.
- TGDT. (2024). *GNU Image Manipulation Program (GIMP), Version 2.10.38. Community, Free Software (license GPLv3)*. The GIMP Development Team. <https://gimp.org/>
- Weis, W. A., Ripari, N., Conte, F. L., Honorio, M. D. S., Sartori, A. A., Matucci, R. H., ve Sforcin, J. M. (2022). An overview about apitherapy and its clinical applications. *Phytomedicine Plus*, 2(2), 100239. <https://doi.org/10.1016/j.phyplu.2022.100239>
- World Health Organization. (1947). Constitution the World Health Organization. *WHO chronicle*, 1, 1-18.
- World Health Organization (2003). *Traditional medicine*. 17 Ekim 2024 tarihinde <https://web.archive.org/web/20080711152254/http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs134/en/print.html> adresinden edinilmiştir.
- World Health Organization. (2013). *WHO traditional medicine strategy: 2014-2023*.
- World Health Organization. (2019). *WHO global report on traditional and complementary medicine 2019*.
- World Health Organization. (2024). *Traditional, Complementary and Integrative Medicine*. 19 Ekim 2024 tarihinde <https://www.who.int/health-topics/traditional-complementary-and-integrative-medicine> adresinden edinilmiştir.